Esther Verhoef

Façade

2019 Prometheus Amsterdam

Het gras zal altijd groener zijn
aan de andere kant van de heuvels,
al zien de anderen om ons heen
niet verder dan dit ene dal.

– Lennaert Nijgh

Je zou niet zeggen dat ze al moeder is. Ze lijkt zo jong, zo onschuldig nog. Het komt vooral door de manier waarop ze uit haar ogen kijkt. Argeloos, als een kind met een rotsvast vertrouwen in het goede.

Ik stel me graag voor dat ze die overtuiging heeft meegekregen van de sprookjes die haar ouders haar hebben voorgelezen. Jaar in, jaar uit, elke avond voor het slapengaan. Een hoge stem voor Roodkapje, een lage voor de wolf. Dwaal niet af, blijf op het rechte pad! En aan het einde komt alles goed. Altijd.

De propaganda die je in je jeugd te verstouwen krijgt, beklijft.

Ze groeide op binnen veilige, duidelijke kaders en kleurde nooit buiten de lijntjes. Die behoefte had ze niet – zo'n meisje is ze, je ziet het aan alles.

Een lekker lijf heeft ze wel, onder dat dunne, flodderige shirt. Het sportbroekje spant strak om haar billen. Een beetje té strak, misschien. Boven de broekband stulpt een randje buikvet. De meeste mannen zouden haar chubby *noemen, maar voor mij is er weinig mis met dat drillende vlees op haar bovenbenen dat ze krampachtig probeert weg te sporten.*

Ze schenkt een brede glimlach aan iedereen die oogcontact maakt, waarbij ze haar blonde haar verontschuldigend uit haar gezicht veegt en haar schouders een beetje optrekt. In elkaar duikt, bijna. Zich klein maakt – onderdanig.

Ze lacht ook naar mij.

Ik blijf staan, gebiologeerd door de transpiratiedruppeltjes die op haar bovenlip glinsteren. Haar lippen, vol en gezwollen, zijn constant in beweging. Terwijl ze tegen me praat zie ik haar tong heen en weer flitsen. Ze zet een bidon aan haar mond en werpt haar hoofd naar achteren. Haar hals komt bloot te liggen, haar slokdarm trekt ritmisch samen. Ze drinkt gulzig. Een glinsterend stroompje glijdt langs haar mondhoek haar hals in en blust de verhitte huid tussen haar borsten. Het lijkt alsof ze me haar hals aanbiedt, als een prooidier dat geniet van de overgave – neem me, doe met me wat je wilt – en dan veegt ze haar mond af met de rug van haar hand.

Een intense tinteling jaagt door mijn kruis. De opwinding is nauwelijks te onderdrukken.

Ik kijk om me heen. Niemand merkt ons op.

'Warm hè?' vraagt ze, hijgend. Ze drukt met haar duim de bidon dicht. 'En ze zeggen dat het de komende weken nóg warmer wordt.'

Ik knik.

Haar naïviteit grenst aan het roekeloze. Voor haar ben ik zomaar een man die aardig tegen haar is. Zelfs nu ik openlijk mijn ogen over haar lichaam laat gaan, blijft ze vriendelijk.

'Hoe heet je?' vraag ik.

'Iris. Iris van der Steen.'

'Mooie naam.'

'Dank je.' Weer die lach.

Lekkere stem heeft ze. Beetje schor.

Ik ben benieuwd hoe die klinkt als ze hem kapot heeft geschreeuwd en beurs en apathisch onder me ligt. Wanneer ze haar willoze vlees aan me heeft overgeleverd en het scherpe besef van de gruwelen die haar nog te wachten staan van haar betraande gezicht te lezen zal zijn.

Binnenkort zal ik weten hoe dat is.

Heel binnenkort.

1

'Mam, laat me nou.' Levi worstelt zich los uit mijn omhelzing. Hij geneert zich dood: zijn vriendje staat voor de caravan van zijn ouders op hem te wachten, een leren voetbal in zijn handen.

Ik zak op mijn hurken. Levi's ogen zijn groen met een bruin randje eromheen, net als die van Sander. De sproeten op zijn neus en wangen heeft hij van mij.

'Ik zie je over drie weekjes weer,' zeg ik zo luchtig mogelijk.

Drie weken.

Zo lang waren we nog nooit van elkaar gescheiden.

'Je vader haalt je volgende week op van de camping. En dan gaan jullie fijn samen naar het huisje van opa en oma in Zeeland.'

'Weet ik toch al.'

Mijn hand gaat als vanzelf naar een weerspannige pluk haar bij zijn oor. Halverwege bedenk ik me. 'Veel plezier, lieverd.'

Ik kijk hem na terwijl hij samen met Bastiaan naar het veld achter de caravans loopt, waar meer kinderen spelen. Opgetrokken schouders, de quasinonchalante tred waarmee hij zijn onzekerheid probeert te maskeren.

Naast me spitst Duifje zijn oren. Hij wil met de jon-

gens mee, maar zit vast aan een lange lijn. Zachtjes begint hij te piepen.

Ik streel hem over zijn brede rug. We hebben iets gemeen, Bastiaans labrador en ik. Het voelt ronduit beroerd om niet meer zo belangrijk te zijn voor iemand die voor jou alles betekent. Om van het ene op het andere moment te worden ingeruild voor vriendjes, games en voetbal. Of voor meisjes, die Levi sinds kort niet meer automatisch allemaal even stom vindt.

Ik wacht tot mijn zoon achter het struikgewas uit het zicht is verdwenen. Dat hij niet eens heeft omgekeken zou me moeten geruststellen. Toch mis ik stiekem dat jongetje dat kortgeleden nog als een aanhankelijk aapje om mijn nek hing. Thuis, als we alleen zijn, kruipt Levi nog wel eens bij me op schoot. Het zijn momenten die ik nog meer ben gaan koesteren sinds ik ervan doordrongen ben dat ze steeds minder vanzelfsprekend worden.

'Iris?' Bo overhandigt me een koffiemok. 'Kom nog even zitten.'

Ik probeer te glimlachen.

Ze klapt een stoeltje voor me uit en zet het bij de campingtafel onder de luifel. 'Je vakantie is begonnen. Adem in, adem uit.'

Als ik plaatsneem duwt Duifje zijn neus tegen me aan. Gedachteloos streel ik zijn kop, de gleuf tussen zijn oren.

'Heb je het gehoord?' Maarten geeft een hoorbare klop op de rug van de hond. 'De jongens willen dat-ie bij hen in de tent slaapt.'

'Ze doen stoer, maar ik denk dat ze het toch niet helemaal vertrouwen, met z'n tweetjes in het donker.' Bo wijst op een blauw koepeltentje dat verderop staat, in de schaduw van een pijnboom.

'Past de hond daar wel bij?'

Bo grinnikt hoofdschuddend. 'Nee, joh.'

'Die jongens gaan geen oog dichtdoen,' zegt Maarten. 'Maar wat maakt het uit. Voor hen is het één groot avontuur.'

'Voor mij ook wel, hoor,' zeg ik.

'Hoe laat vertrek je morgen?'

'Zodra ik Toet kan ophalen.'

Bo kijkt verrast op. 'Is die auto nog niet klaar?'

'Er waren blijkbaar nog problemen met de elektronica,' leg ik uit. 'Maar de monteur zei dat hij zo nodig vannacht zou doorwerken. Hij wil hem perfect afleveren.'

'Dat is hem geraden ook,' zegt Maarten. 'Je moet er toch niet aan denken dat je als vrouw alleen met zo'n barrel langs de weg komt te staan. Die oude Defenders zijn niet heel betrouwbaar.'

Ik kijk hem gealarmeerd aan.

'Zeg, zit Iris niet zo bang te maken,' zegt Bo scherp.

Maarten haalt zijn schouders op. 'Ze moet er een pokkeneind mee rijden.'

Het is tweeënhalve dag rijden naar het Portugese dorpje waar mijn moeder en haar vriend Philippe wonen, maar ik zal er een dag langer over doen, want mijn moeders geliefde oldtimer kan niet zo hard. Philippe heeft me een uitgebreide reisbeschrijving gestuurd – 'de toeristische route' – dwars door dorpjes en langs kastelen. De lieverd heeft zelfs de hotels al voor me geboekt en allerlei verzekeringen afgesloten.

Alles is geregeld.

Er kan niets misgaan.

'Heb je er zin in?' vraagt Bo.

'Het is heel gek, maar ik kan me amper voorstellen dat ik over vier dagen in Portugal zit. Dat ik daar dan helemaal naartoe ben gereden.'

Dat ik al weken moeite heb om in slaap te komen, vertel ik haar niet. Ik heb nog nooit achter het stuur gezeten in het buitenland, ik heb zelfs nog nooit alleen gereisd.

'Jij gaat dat gewoon *ownen*,' zegt Bo. 'En het werd zo onderhand eens tijd, hè, dat je aan jezelf ging denken.'

Ik knik, ze heeft gelijk. Ik heb me veel te lang afhankelijk opgesteld. Nadat mijn moeder ervandoor ging heb ik me eerst vastgeklampt aan mijn vader, daarna verloor ik mezelf in Sander, en na de scheiding stortte ik me als een wolvin op de opvoeding van Levi. Ik ben al heel lang geleden uit het oog verloren wie Iris van der Steen eigenlijk is. Of wil zijn.

Of *kan* zijn.

Daar wil ik deze zomer achter komen.

2

Het is bijna middernacht als ik de balkondeur achter me sluit en de gordijnen dichttrek. De zon is al even onder, maar de hitte hangt nog in mijn appartement. Mijn haar ligt als een warme sjaal in mijn nek. Ik draai het in een rommelig staartje terwijl ik naar de slaapkamer loop om de ventilator alvast aan te zetten. Ratelend komt het ding tot leven.

Toen ik vanmiddag terugkwam van de camping had ik minder last van de hitte dan nu, terwijl ik toch mijn hele huis heb opgeruimd en schoongemaakt. Toegegeven, veel werk was het niet. Mijn appartement beslaat nauwelijks zestig vierkante meter: een keukentje en Levi's kamer voor, de woonkamer en mijn slaapkamer achter, en daartussen een badkamer en een wc. Levi en ik zijn er flink op achteruitgegaan, maar ik zou voor geen goud terug wil-

len naar de twee-onder-een-kap waarin Sander nog steeds woont. Zelfs Levi, die in het begin vooral zijn trampoline en boomhut miste, taalt niet meer naar Nieuwegein. Zijn nieuwe vriendjes wonen hier op loopafstand en naar het voetbalveld en naar school kan hij ook te voet.

Buiten klinkt een dof rommelend geluid. Haastig maak ik een rondje door het huis en trek de stekkers van de televisie, de router, de gameconsole en voor de zekerheid ook die van de vloerlampen uit het stopcontact. Terwijl ik de balkondeur op slot draai, schiet een bliksemflits door de hemel boven de stad. Als een reusachtige stroboscoop verlicht hij het park aan de achterkant van de flat; het water, de groenstrook en de volgroeide beukenbomen. Meteen daarna is het weer donker. Ik hoor eenden snateren daarbeneden. Het park gaf destijds de doorslag om voor dit appartement te kiezen: zo hadden we toch nog een soort tuin. Het was een hele opluchting dat Levi en ik er zo snel voor in aanmerking kwamen, want na de scheiding wilde ik alleen maar terug naar mijn geboortegrond, naar de plek waar ik ben opgegroeid en waar mijn vader nog altijd zijn bakkerij runt. Voor Levi was de verandering groot.

Ik ben trots op hem, op de manier waarop hij met alle veranderingen is omgegaan en zijn weg heeft gevonden op zijn nieuwe school. Hij is amper negen, maar heeft het talent om ingewikkelde sociale situaties beter te doorzien dan menig volwassene. Des te pijnlijker is het dat hij nog altijd hoopt dat zijn vader en ik weer bij elkaar zullen komen.

'Jij en papa hebben toch geen ruzie meer?' vroeg hij laatst.

Ik schudde mijn hoofd.

'Papa zei dat hij jou nog steeds lief vindt.'

'Ik vind papa ook lief,' reageerde ik, want je kunt over

Sander de Bruin zeggen wat je wilt; hij is geen onmens. Nooit geweest. Alleen was het verblindende sterrenstof dat onze relatie haar glans schonk na negen jaar huwelijk eenvoudigweg uitgewerkt. Wat overbleef waren twee mensen die zich in toenemende mate aan elkaar ergerden. Voor Levi hebben we het nog een jaar langer samen volgehouden, en ook voor hem hebben we er uiteindelijk een punt achter gezet. Want al wordt beweerd dat een scheiding bij kinderen zulke diepe littekens achterlaat dat ze er hun verdere leven last van houden, opgroeien in een huis vol veelzeggende stiltes en samengebalde frustratie leek ons nog minder gezond. We slaagden er niet meer in onze irritaties voor hem verborgen te houden. Bij elkaar blijven zou funest zijn geweest voor de ontwikkeling van een open, sensitief kind als Levi.

Hij was nog maar net zeven toen we hierheen verhuisden. Een zachtaardig jongetje met babyspek, dat flink sliste omdat zijn grotemensentanden op zich lieten wachten. Nu heeft hij de harde contouren en hoekige vormen van een jongen in de prepuberteit. Na school ligt hij voor de tv te gamen of is hij buiten aan het voetballen.

Levi heeft zich razendsnel ontwikkeld, terwijl zijn moeder in de afgelopen jaren praktisch stil is blijven staan. Meer dan vierentwintig maanden van mijn leven zijn aan me voorbijgetrokken alsof ze mij niet aangingen. Alsof ik verdoofd was.

*

Als ik eenmaal in bed lig wil de slaap niet komen. Mijn dekbedovertrek ligt verfrommeld aan het voeteneind. Ik duw mijn kussen weg, zodat alleen het kale matras over-

blijft. Het voelt klam. Plakkerig. De ventilator blaast lauwe lucht rond in de schemerige kamer. Ademen gaat zwaarder. Het lijkt of er minder zuurstof in de atmosfeer is dan anders.

Buiten weerlicht het nog steeds.

Tot laat in de avond heeft ze op haar balkon gezeten. Het hoofd gebogen, haar bleke gezicht beschenen door het scherm van haar telefoon. Geen vage glimlachjes en beweginkjes deze keer, niets wat erop wees dat ze met iemand communiceerde; Iris van der Steen zat diep na te denken. Ze keek er wat zorgelijk bij.

Mijn kijker geeft een scherp beeld tot honderddertig meter. Elke spiertrekking, elke ademteug heb ik kunnen waarnemen alsof ik tegenover haar zat.

In de loop van de avond heb ik de lichten in het flatgebouw stuk voor stuk zien doven – het is nog geen bouwvak, de meeste mensen moeten morgen naar hun werk. Iris ging rond middernacht pas naar bed, maar van slapen komt blijkbaar niet veel. Af en toe licht het raam van haar slaapkamer op, als een blauw reclamebord in de donkere gevel. Is ze nerveus voor morgen, een beetje opgewonden? Dat laatste hebben we dan in elk geval gemeen.

Ik zou door die gordijnen heen willen kijken. Wat doet ze daar? Wat heeft ze aan? Niets? Of draagt ze zo'n HEMA*-slipje – vijf voor de prijs van vier? Roze of wit katoen, met een naïevig stippelmotief en een nutteloos strikje. Ik voel een tinteling door mijn lijf trekken. Dat zou perfect zijn. Alles beter dan een string of zwarte kanten lingerie, waar een duidelijke suggestie van uitgaat. Zelfbewuste praalzucht die ik niet interessant vind. Maar zelfs als ze zoiets zou dragen, vind ik er wel wat op – er blijft genoeg over om van te genieten.*

Dat verdomde gordijn.

Ik kijk langs de balkons omhoog. Ze liggen gunstig ten opzichte van elkaar. Bewoners van dit type flat leggen geen alarmsystemen aan, ze monteren geen ingewikkelde sloten. Ik kan binnen een kwartier naast haar bed staan.

Nee.

Verdomme, nee.

Ik moet mijn kop erbij houden.